

ONE WAY KIDS

TURVAKOULUTUS

ONE WAY SEURAKUNTA

SISÄLLYSLUETTELO

1. Esipuhe	3
2. One way-seurakuntien lapsityön arvopohja	4
3. Vapaaehtoisuus seurakunnan lapsityössä	6
3.1 Vapaaehtoisten valinta	7
3.2 Lapsityön vapaaehtoisuuden edellytyksiä	8
3.3 Käytännön ohjeita vapaaehtoisena palvelemiseen	8
4. Turvallinen toiminta	10
4.1 Hengellinen turvallisuus	10
4.2 Henkinen turvallisuus	12
4.3 Sosiaalinen turvallisuus	14
4.4 Fyysinen turvallisuus	15
5. Seurakunnan lapsityössä ilmenevä kaltoinkohtelu	17
6. Jokaisella on vastuu turvallisuudesta	19
7. Vinkkejä turvalliseen toimintaan	21
8. Lomakkeet	21

1. Esipuhe

Tämä turvakoulutus antaa pohjan One way-seurakuntien lapsityölle, jotta voimme rakentaa turvallisen, tavoitteellisen ja tavoittavan seurakunnallisen lapsityön. Kaikkia kohtia ei ole välttämätöntä käydä läpi jokaisen vapaaehtoisen kanssa, mutta työstä vastaavalla on hyvä olla turvallisuudesta sen eri muodoissaan laajempi tietämys. Tästä oppaasta on tehty myös videot, joiden avulla voitte järjestää seurakunnassa lapsityön turvakoulutuksen.

Tähän oppaaseen on laadittu jokaisen teeman yhteyteen keskustelukysymyksiä, joiden avulla voitte pohtia valmiuksianne lapsityöhön, tarvittavia parannuksia ja tietenkin keskustelu syventää vapaaehtoisten keskinäistä yhteyttä. On turvallisempaa ja luontevampaa palvella yhdessä kun tunnemme toisemme.

Voitte jakaa turvakoulutuksen useammalle kerralle, etenkin jos haluatte jättää aikaa keskusteluun, rukoukseen ja syvempään tutustumiseen mutta koulutus on mahdollista käydä läpi kerrallakin. Varatkaa aikaa useampi tunti.

Lähteinä käytännön työstä tulleen kokemuksen lisäksi kaksi kirjaa:

- Suomen helluntaiseurakuntien lapsi- ja nuorisotyön turvaohjeisto (2018, Aikamedia, IK-opiston nuorisotoiminnot
- Turvallisesti seurakunnassa (Anne Ainesmaa, 2009, Päivä)

Suosittelavaa on hankkia seurakuntaan ainakin yksi kappale Suomen helluntaiseurakuntien turvaohjeisto-kirjaa, sillä tämä on vain pintaraapaisu.

Siunausta työhönne lasten parissa!

2. One way-seurakuntien lapsityön arvopohja

Hoida sinulle määrättyä tehtävää tahrattomasti ja moitteettomasti siihen saakka, kun Herramme Jeesus Kristus ilmestyy. 1.Tim. 6:14

Jokaisella meistä on arvoja, luultavasti osittain erilaisia vaikka olemme kristittyjä. Arvot ohjaavat toimintaamme ja auttavat suunnittelemaan toimintaa. On tärkeää, että arvot todella näkyvät arjessa. Tässä turvakoulutuksessa ne on esitelty ja lisäksi tuotu käytännön esimerkkejä kuinka ne näkyvät seurakunnan lapsityössä.

Kunnioitamme Raamattua ylimpänä auktoriteettina ja takaamme lapsityössä totuudellisen opetuksen. Haluamme tavoittaa Suomen lapset koko evankeliumin sanomalla ja kasvattaa heitä tavoitteellisesti kohti hengellistä aikuisuutta.

Kaikessa lapsityössä päätavoite on lasten pelastuminen ja hengellinen kasvu, johon hauska toiminta on hyvä lisä.

One way seurakunnissa lapsityötämme ohjaavat arvot ovat tavoittava, turvallinen ja tavoitteellinen.

Tavoittava

Teemme evankelioivaa lapsityötä uusia lapsia tavoittavan toiminnan kautta, jossa he kuulevat koko evankeliumin. Näkynä on tavoittaa Suomen lapset Jeesukselle.

Turvallinen

Jokainen seurakunnan lapsityössä mukana oleva toimija on käynyt lyhyen turvakoulutuksen, jossa käydään läpi turvallisen toiminnan periaatteet. Tarkistamme (mahdollisesti) myös rikosrekisteriotteen sekä huolehdimme vapaaehtoisten soveltuvuudesta lapsityöhön. Lisäksi huomioimme koulutustarpeen mm. raamatunopettamiseen ja sielunhoitoon.

Tavoitteellinen

Näkymme on kasvattaa lapsista tasapainoisia Jeesuksen opetuslapsia ja viedä heitä kohti hengellistä aikuisuutta. Lapsi ansaitsee tavoitteellista Raamatunopetusta ja tätä toteutamme opetussuunnitelman kautta. Lapsi voi olla täysivaltainen Jumalan valtakunnan jäsen. Tavoitteellisuus näkyy myös toiminnan suunnitelmallisuudessa.

Turvallisuus + tavoitteellisuus = luottamus

Vanhemmat uskovat lapsensa meidän käsiimme, on erittäin tärkeää olla luottamuksen arvoinen. Luottamus on helppo menettää, mutta vaikea ansaita. Tavoitteellinen toiminta turvallisuudesta huolehtien saa aikaan luottamusta.

Turvallisuudesta, arvoista ja muista lapsityöhön liittyvistä asioista on monenlaisia mielipiteitä ja näkemyksiä. On tärkeää, että meillä on selkeä linjaus One wayn lapsityöstä ja seurakunnallisella tasolla huolehdimme, että jokainen vapaaehtoinen noudattaa samoja ohjeita.

Aikuisina olemme vastuussa työmme piirissä olevista lapsista ja aikuisen ja lapsen välisen valtasuhteen vuoksi on tärkeää ymmärtää mitä on turvallinen käyttäytyminen.

Seurakuntaa kuvataan usein perheeksi, mikä onkin hieno kuva uskovien rakkaudellisesta yhteisöstä. Menneinä aikoina on ajateltu perheen sisäisten asioiden kuuluvan ainoastaan perheelle, mutta tämä ajatusmalli on lasten turvallisuuden kannalta tuhoisa. Sekä puhuttaessa perheestä sen varsinaisessa merkityksessä, että seurakunnasta perheenä. Jos seurakunnan sisällä ilmenee kaltoinkohtelua tai epäily sellaisesta, sitä ei tule jättää seurakunnan sisäiseksi asiaksi vaan ottaa yhteys poliisiin tai lastensuojeluviranomaisiin. Meillä tulee olla seurakunnassa riittävää rohkeutta, ymmärrystä ja taidollisuutta, sekä myös herkkyyttä osata toimia lapsen turvallisuutta koskevissa vaikeissa tilanteissa. Meillä jokaisella on vastuu.

KESKUSTELKYSYMYKSET

- 1. Mitä ajatuksia herättää raamatunlause ”Hoida sinulle määrättyä tehtävää tahrattomasti ja moitteettomasti siihen saakka, kun Herramme Jeesus Kristus ilmestyy. 1.Tim. 6:14?**
- 2. Jos olet ollut jo mukana lapsityössä, millaiset arvot ovat ohjanneet toimintaanne?**
- 3. Miten soveltaisit One wayn lapsityön arvoja (tavoitteellinen, tavoittava, turvallinen) seurakuntanne lapsityöhön?**
- 4. Mitä ajatuksia herättää ajatus seurakunnasta perheenä turvallisuusnäkökulmasta?**
- 5. Rukoilkaa yhdessä. Pyytäkää johdatusta siihen mitä Jumala haluaisi tehdä juuri teidän seurakuntanne lapsityön kautta tai mitä muutoksia tulisi nykyiseen toimintaan tehdä.**

3. Vapaaehtoisuus seurakunnan lapsityössä

Seurakunnan lapsityössä olet palvelemassa mitä tärkeimmässä tehtävässä. Kaikessa vaativuudessaan, ja myös hauskuudessaan se on mitä arvokkainta Jumalan valtakunnan työtä. Oletko koskaan ajatellut että...

... lapsi tulee uskoon, hänen koko elämänsä pelastuu. Hän saattaa säästyä monelta pahalta.

...jos kuvitellaan ahtaan portin olevan 120cm korkea ja kapea, lapsi sujahtaa helposti läpi. Mitä vanhempi ihminen ja mitä enemmän kuormaa on kertynyt, sitä enemmän täytyy kumartaa.

... Lapsissa on seurakunnan tulevaisuuden toivo. Jos emme panosta uuden sukupolven pelastumiseen ja opetuslapseuttamiseen, meillä ei pian ole vanhemmistoveljiä, pastoreita, lähetyssaarnaajia, pyhäkoulunopettajia...seurakuntalaisista puhumattakaan. Mistä tiedät vaikka lapsiryhmässäsi on tulevaisuuden ”Hudson Taylor” tai ”Billy Graham”?

...lapsityö on kuin lähde, josta elämä pulppuaa seurakuntaan.

...Suurin osa ihmisistä tulee uskoon alle 15-vuotiaina ja nykyaikana lapset tekevät sen suuntaisia päätöksiä jo 6-8-vuotiaina. Aika on siis lyhyt, joten mahtavaa että olet lapsityössä nyt!

Lapsityön arvostus ei voi näkyä vain puheissa, vaan sen täytyy siirtyä tekoihin. Ajattele, jos yhtä suurella hartaudella ja panostuksella lähettäisimme ihmisiä lapsityöhön kuin vaikka lähetyskentälle! Tämän päivän Suomessa, lapset ovat mitä luultavimmin vähiten evankelioitu kansanryhmä. Kenttä ei siis ole helppo, mutta meillä on sitä suurempi Jumala! Tämä pieni turvakoulutus on yksi askel lähemmäs lapsityön käytännön arvostusta. Hienoa, että olet mukana!

3.1 Vapaaehtoisten valinta

Seurakunta on parhaimmillaan keskinäisessä kunnioituksessa ja rakkaudessa kilpaileva uskovien yhteisö, mutta emme saa sokeasti luottaa siihen etteikö myös meidän piirissämme voisi tapahtua ylilyöntejä. Valitettava tosiasia on, että seurakunta lempeänä ja rakastavana yhteisönä vetää puoleensa heitä, joilla on vääristymiä suhteessa lapsiin. Meidän luoksemme on helppo tulla ja usein lasten pariin palvelemaankin pääsee helposti. Ilmapiirin koventaminen ei ole vaihtoehto, joten huolehditaan hyvin turvallisuudesta.

On siis tärkeää tarkoin harkita ketkä ovat vastuussa lapsityöstä. Luottamuksellinen suhde vapaaehtoiisiin on kaksisuuntainen, myös seurakunta tai muu vastuutaho on velvoitettu huolehtimaan vapaaehtoisistaan tarjoamalla tukea ja mahdollisuuksia yhteyteen ja koulutukseen.

Avoin keskustelu ehkäisee ristiriitoja, siispä on hyvä tietää mitä keneltäkin odotetaan seurakunnan lapsityössä.

Hyviin käytäntöihin kuuluu käydä läpi mm. seuraavat asiat:

- Lapsityön ja kyseisen toiminnan tavoitteet ja suunnitelma
- Sitoutumisen kesto, sovitaan yhdessä
- Tehtävästä suoriutumisen edellytykset, mitä odotamme vapaaehtoisilta
- Vastuusuhteet, keneltä saa apua ja tukea? Kenen puoleen kääntyä vaikeissa tilanteissa?
- Ajankäyttö, kuinka paljon aikaa työhön sitoutuminen vaatii?
- Kustannukset, kuka huolehtii kuluista ja miten?
- Vakuutukset ja muut mahdolliset viralliset asiat

Avoimuus ja hyvän keskusteluyhteyden ylläpitäminen on usein avainasemassa vaikeissa tilanteissa ja niitä ennaltaehkäisee se että jokainen tietää oman vastualueensa ja mitä häneltä odotetaan.

Toisiamme kunnioittamalla ja muista huolehtimalla luomme yhteisön, jossa on hyvä palvella.

Vapaaehtoisten soveltuvuutta ja tehtävässä toimimista on hyvä tukea ja arvioida jatkuvasti, pieni korjausliike on helpompi tehdä kuin suuri.

Jos lapsityössä herää huolta vapaaehtoisten toiminnassa, kannattaa avoimesti keskustella heränneestä huolesta ja toimia reilusti kaikkia osapuolia kunnioittaen.

Hyviin käytäntöihin ei kuulu, että joutuu sivuun työstä tietämättä mistä syystä.

Varhaisessa vaiheessa kannattaa asiasta keskustella lapsityöstä vastaavan tahon kanssa ja yhdessä miettiä kuinka toimitaan.

3.2 Lapsityön vapaaehtoisuuden edellytyksiä

- tasapainoinen aikuinen (hengellisesti, henkisesti, perhetilanne)
- hyvä maineinen, ei syytöksiä esim. taloudellisista tai ihmissuhteisiin liittyvistä väärinkäytöksistä
- hyvä käytös, kielenkäyttö, pukeutuminen, käyttäytyminen eivät ylitä sopivuusrajoja, eivät loukkaa
- vapaus hengellistä tehtävää rajoittavista riippuvuuksista
- sitoutuminen tehtävään
- tehtävästä riippuen myös hengellinen kypsyys huomioidaan (halu ja taito opetuslapseuttamiseen ja uskon perusteiden opettamiseen, koulutukseen ja ohjaukseen sitoutuminen, seurakuntayhteys/jäsenyys)
- mahdollinen rikosrekisteriotteen selvittäminen

3.3 Käytännön ohjeita vapaaehtoisena palvelemiseen

Palvelet arvokkaassa työssä, näytä se tekoina.

1. Lasten kanssa ollessa, laita puhelin taskuun äänettömälle. Oletko huomannut millainen psykologinen vaikutus puhelimen selailulla on? Kun lähestyt ihmistä, joka katsoo puhelintaan, tuntuu kuin hän ei olisi sinua varten vaikka hän keskustelisikin. Emme halua aiheuttaa seurakunnan lapsityössä tätä tunnetta.
2. Siirrä aikuisten väliset keskustelut toiseen aikaan. Voitte vaihtaa kuulumisia myöhemminkin, ehkä jopa sopia muuten vain tapaamisen vapaaehtoisten kesken yhteyden luomista varten?
3. Varmasti vaikein kohta tällä listalla on, ole rehellinen. Lupaa palvella sen verran kuin oikeasti pystyt ja olet valmis sitoutumaan. On kuitenkin hyvä miettiä, olisiko aiheellista priorisoida aikaa uudelleen?

4. Vaali suhdettasi Jeesukseen, valmistaudu rukoillen. Joskus tuntuu, että lapset (etenkin traumataustaiset) lukevat meitä kuin avointa kirjaa. Suhteesi Jeesukseen näkyy lapsille.
5. Jumala on johdattanut sinut tähän. Katso taaksepäin niin huomaat, että moni elämäsi asia on tätä tehtävää varten annettu. Kun tunnet heikkoutta ja olet epävarma, luota Jumalaan, Hän antaa sinulle mitä tarvitset.

KESKUSTELKYSYMYKSET

1. Muistele omaa lapsuuttasi. Jos tulit silloin uskoon, miten se tapahtui? Jos et, muistele mietitkö hengellisiä asioita, olisitko toivonut että olisit kuullut evankeliumin?
2. Oletko johdattanut lapsen uskoon? Mitä ajatuksia aihe herättää tai tarvitsetko lisää tietoa aiheesta?
3. Kuinka juuri teidän seurakuntanne voisi vaikuttaa siihen, että jokaisen vapaaehtoisen on hyvä palvella? Kuinka rakennatte keskinäistä yhteyttä?
4. Keskustelkaa vapaaehtoisuuden edellytyksistä, mitä ajatuksia herättää?
5. Pohtikaa ”Käytännön vapaaehtoisuuden ohjeiden” pohjalta omaa palvelemista.

4. Turvallinen toiminta

Lapset ovat kasvamassa ja kehittymässä, joten he ovat erityisen haavoittuvaisia, myös suhteessa muihin ihmisiin. Meidän tehtävämme on taata lapsille turvallinen kasvuympäristö seurakunnassa. Seurakunnan rikkaus ja haaste on, että se kokoaa yhteen ihmisiä todella erilaisista taustoista. On siis tärkeää, että määrittelemme mikä on meidän yhteinen näkemyksemme turvallisesta lapsityöstä ja oppimisen korkein päämäärä on laittaa opitut asiat käytäntöön. Aikuisten välisten luottamus ja hyvä yhteys välittyy lapsille. Sanotaan, että vanhempien parisuhde on lasten koti. Onko siis aikuisten yhteys ja ilmapiiri lasten seurakunta?

4.1 Hengellinen turvallisuus

Hengellisellä turvallisuudella tarkoitetaan, mm. sitä että lapsi:

Saa totuudellista opetusta uskon perusteista ja Raamatusta, kuulee koko evankeliumin ikätasoisesti, siis tietää tien taivaaseen.

Raamatunkohta *”Usko tulee siis kuulemisesta mutta kuuleminen Kristuksen sanan kautta.”* (Room. 10:17) pätee myös lapsiin. Seurakunnan lapsityössä on todella tärkeää kertoa evankeliumi, niin että lapsikin voi sen ymmärtää. Hauskanpito ja leikki on tärkeää lapsille, mutta ennen kaikkea seurakunnan lapsityön fokus on evankeliumin julistaminen ja opetuslapseuttaminen. On hyödyllistä ymmärtää lapsen kehitysvaiheita, jotta voi puhua ikätasoisesti.

Saa epäillä ja kysyä ilman tuomiota, ei painosteta uskonratkaisuun tai pelotella.

Lapsella on uskonnonvapaus ja sananvapaus. Tiedämme myös, että uskoon ei tulla ainakaan kestävällä tavalla pelon vuoksi vaan Jeesuksen rakkaus vetää puoleensa. Avoin keskusteleva ilmapiiri tuo vapautta. Joskus lapset kysyvät hankalia kysymyksiä, mutta niissäkin tilanteissa rehellisyys maan perii. Jos et tiedä, ole rehellinen. Voit sanoa, että selvität asiaa ja palataan siihen ensi kerralla. Mutta jos on kyse provosoivasta kyseenalaistamisesta, ei kannata lähteä väittelyyn vaan lempeän jämäkästi ohjata keskustelu toisalle. Joskus huumori on paras lääke ja vapauttaa ilmapiirin.

Saa olla täysivaltainen Jumalan valtakunnan jäsen, pelastus kuuluu myös lapsille.

Jo hyvin nuoret lapset voivat tulla synnintuntoon ja kaipaavat synninpäästöä, uskoon tulemistä. Muista mitä Jeesus sanoi: *”Antakaa lasten olla älkääkään estäkö heitä tulemasta minun luokseni, sillä heidän kaltaistensa on Jumalan valtakunta.”* (Matt. 19:14).

Suhtaudutaan siis vakavasti lapsen haluun lähteä seuraamaan Jeesusta. Joskus lasta vaivaavat synnit vaikuttavat meistä aikuisista vähäpätöisiltä, mutta lapselle on täyttä totta ja hänkin ansaitsee kokea anteeksiantamuksen tuoman rauhan. Uskova lapsi kaippaa

seurakuntayhteyttä kuten aikuinenkin, mutta joskus lapset harmillisesti koetaan meluavana riesana tilaisuuksissa. Me voimme muuttaa tämän ja rakentaa seurakuntia, jotka yhdistävät uskovia yli sukupolvien! Ehkä seurakunnassanne voisi järjestää esim. perhejumalanpalvelus, jossa lapsetkin saavat olla osallisina?

Saa taustansa huomioivaa opetusta ja ohjausta (esim. Erityislapset, uskovan/ei-uskovan kodin lapset)

Aivan kuten me aikuiset, myös lapset tulevat kaikenkirjavista taustoista. Nykyaikana suurin osa lapsista ei tiedä hengellisistä asioista mitään eikä meidän seurakunnassa tulisi niin olettaakaan. Pienet asiat voivat joko sulkea ulkopuolelle tai yhdistää.

Opetustilanteissa ja muutenkin keskusteluissa on hyvä ottaa huomioon etteivät kaikki lapset ymmärrä epäselviä viittauksia Raamattuun tai tai tiedä uskovana elämisen normeista.

Saa kasvaa hengellisesti lämpimässä ja huomioivassa ilmapiirissä.

Erilaisia tilanteita on hyvä selittää lapsille ääneen ja puhua avoimesti. Esimerkiksi ei-uskovan kodin lapselle kielillä puhumisen kuuleminen voi olla hyvin pelottava tilanne. Kuitenkin kyse on ihanasta lahjasta Jumalalta, joten haluamme välttää väärinkäsityksiä. Tällaisessa tilanteessa voisi esimerkiksi selittää tilannetta helposti ymmärrettävällä tavalla. ”Hei, huomaan että sinua vähän jännittää tuo erikoinen kieli. Ei mitään hätää, hän puhuu Jumalalle erilaisella kielellä. Se on vähän kuin ihmisen ja Jumalan välinen salakieli ja hyvä asia. Hän voi lopettaa koska haluaa.”

Siis puhutaan avoimesti, jos tulee lapsia hämmentäviä tilanteita ja vältetään vaikeatajuista ”kaanaan kieltä”, jolloin kaikki pääsevät osallisiksi ja saavat kasvaa Jumlan tuntemisessa.

KESKUSTELKYSYMYKSET

- 1. Aikuisten välisten luottamus ja hyvä yhteys välittyy lapsille. Sanotaan, että vanhempien parisuhde on lasten koti. Onko siis aikuisten yhteys ja ilmapiiri lasten seurakunta?**
- 2. Oletko kokenut hengellistä väkivaltaa lapsena tai aikuisena tai oletko aiheuttanut sitä muille?**
- 3. Mitä ajatuksia hengellinen turvallisuus herättää? Pohtikaa kuinka lapsen tausta vaikuttaa kokemukseen hengellisestä turvallisuudesta.**

4.2 Henkinen turvallisuus

Henkinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että...

Lapsi ei koe toiminnassamme kiusaamista tai syrjimistä, tiettyjen lasten suosimista.

Haastavammin käyttäytyvä lapsi joutuu helposti aikuisten epäsuosioon, mutta seurakunnan lapsityössä etenkin haluamme välttää tätä. Jeesuksen rakkaus ja evankeliumi kuuluu kaikille! Seurakunnan lastentoimintaan usein tulee lapsia haastavista olosuhteista ja se vaatii meiltä osaamista ja Jumalan antamaa yliluonnollista rakkautta kaikkia lapsia kohtaan.

Vuosia sitten erään seurakunnan lapsityön piirissä oli huomattava määrä erityislapsia. Monilla heistä oli kokemus etteivät he kelpaa minnekään ja aikuiset ovat heihin lopen uupuneita. Eräskin äiti kertoi liikuttuneena, että tämä seurakunnan kerho on ensimmäinen harrastus, johon hänen lapsensa on huolittu mukaan. Voit kuvitella millainen todistus se oli tuolle perheelle! Opiskelu ja ammatillinen kokemus ovat hyödyllisiä, mutta lohdutuksen sanoina: Jumala voi antaa meille sellaista viisautta ja rakkautta lasten kasvatukseen, mitä ei voi inhimillisellä ymmärryksellä selittää.

Aikuisina käyttäydymme lapsiakin koskevien sääntöjen mukaan, emme kiusaa, puhu rumasti, huuda, rankaise väkivallalla (nipistely, tukistaminen, lyöminen).

Teot puhuvat kovempaa kuin sanat. Muista, että seurakunnan lapsityössäkin edustat Jeesusta ja esimerkillä on valtava voima. Mukana voi olla lapsi, joka ensimmäistä kertaa kohtaa kunnioittavaa ja kaikilla tasoilla väkivallatonta käytöstä.

Aikuinen säilyttää malttinsa vaikka lapsi ei niin toimisi.

Vanha sananlaskukin sen tietää, maltti on valttia. Tai Raamatun sanoin ”Tietäkää, rakkaat veljeni, että jokaisen ihmisen tulee olla nopea kuulemaan mutta hidas puhumaan ja hidas vihaan, sillä miehen viha ei toteuta Jumalan vanhurskautta.” (Jaak. 1:19-20) tai ”Lempeä vastaus taltuttaa kiukun, mutta loukkaava sana nostaa vihan.” (Sananl. 15:1). Kuvitellaan tilanne, jossa lapsi huutaa vihaisena. Tilanteeseen tulee aikuinen, joka huutaa vielä kovempaa. Mitä tapahtuu? Aikuinen provosoi käytöksellään suurempaan huutoon, eikä toimi tunteiden kanssasäätelijänä. Jos aikuinen sen sijaan on tilanteessa rauhallisena, lapsi aistii aikuisen olevan turvallinen ja suuremmalla todennäköisyydellä rauhoittuu. Tietenkin jokaisella meistä menee joskus hermot, jokainen meistä joskus huutaa, mutta on hyvä pysähtyä pohtimaan käytöstään ja pyrkiä parempaan.

Seurakunnan lapsityössä on hyvä puhua haastavista tilanteista ja aikuisina tukea toinen toisiaan. Esimerkiksi jos väsyä vaikeassa tilanteessa lapsen kanssa ja kokee ettei kykene

enää olemaan rauhallinen, toinen aikuinen voi tulla paikkaamaan ja hoitaa tilanteen loppuun.

Kasvatustyyliä:

- huomaamme hyvän, se lisääntyy mihin kiinnitämme huomiota
- otamme huomioon lasten erilaiset taustat, kehitystason, erityisyyden ja asetamme ”vaatimustason” sen mukaan
- kaikki tunteet ovat sallittuja, mutta ei saa vahingoittaa tavaroita, muita tai itseään
- ei jätetä lasta yksin, esimerkiksi jos lapsella on tunnekuohu, osoitetaan sanoilla ja eleillä että olemme läsnä ja käytettävissä mikäli lapsi haluaa

KESKUSTELUKYSYMYKSET

- 1. Oletko joutunut lasten kanssa seurakunnan toiminnassa hankaliin tilanteisiin, kuinka niistä selvittiin? Mitä tukea olisit mahdollisesti kaivannut?**
- 2. Millaiset valmiudet teillä on kohdata erityislapsia tms.?**
- 3. Kuinka voisitte käytännössä tukea toinen toistanne ja jaksamista lapsityössä?**
- 4. Mitä ajatuksia lasten kasvattaminen herättää, millaista kasvatustyyliä haluatte noudattaa seurakunnassanne tai olette noudattaneet? On tärkeää, että aikuiset ovat johdonmukaisia yhdessä.**

4.3 Sosiaalinen turvallisuus

Sosiaalinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että...

Kiinnitämme huomiota ryhmäytymiseen.

Seurakunnan lapsityö on tilaisuus oppia sosiaalisia taitoja. Aikuisina haluamme varmistaa, että jokainen lapsi saa tuntea kuuluvansa ryhmään eikä jää ulkopuoliseksi. Ryhmäytymistä voidaan edistää esim. leikin kautta, googlettamalla löytyy ryhmäytymisleikkejä. On hyvä välttää kilpailemista ja sen sijaan käyttää leikkejä, joissa ryhmän täytyy tehdä yhteistyötä onnistuakseen. Kilpailut aiheuttavat helposti lapsiryhmään ristiriitoja ja eriarvoisuutta.

Ratkaisemme kaverisuhteiden ristiriitatilanteita rakentavalla tavalla.

Esimerkiksi näin:

Tunteiden rauhoittuttua osapuolet saavat vuorollaan kertoa mitä tapahtui, aikuinen huolehtii rauhan kertomiseen

-> aikuinen kertoo tapahtuneen näiden pohjalta ja kysyy lapsilta olemmeko nyt yhtä mieltä tapahtuneesta

-> yhteneväinen ymmärrys tapahtuneesta

-> anteeksipyyttäminen.

Pohtimisen arvoinen asia tilanteessa on, onko järkevää pakottaa anteeksipyyttämiseen vai olisiko parempi odottaa ja palata myöhemmin asiaan. Sekä mahdollisten seurausten miettiminen (tilanteeseen sopiva, esim. siivoamme sotkun yhdessä) ja sääntöjen kertaus. Riitatilanteissa ei eristetä lasta yksin muualle rauhoittumaan vaan aikuinen mukaan säätelemään tunnetilaa. Aikuinen voi olla vähän matkan päässä ja kertoa, että on tässä tilanteessa lapsen kanssa ja valmis keskustelemaan tai lohduttamaan.

KESKUSTELKYSYMYKSET

- 1. Oletko kohdannut kiusaamista? Kuinka se vaikutti hengelliseen elämääsi?**
- 2. Onko seurakuntanne lapsityössä ollut kiusaamista?**
- 3. Millaisilla toimilla voisitte ehkäisyä kiusaamista seurakunnassanne?**

4.4 Fyysinen turvallisuus

Fyysinen turvallisuus tarkoittaa, että...

Teemme toiminnalle turvallisuussuunnitelman ja valmistaudumme mahdollisiin tapaturmiin ym.

Liitteenä on turvallisuussuunnitelma, jonka seurakunnan lapsityöstä vastaava henkilö täyttää. Muiden työssä mukana olevien kanssa voidaan käydä suunnitelma läpi. Lapsityön käytössä oleva tila kannattaa käydä läpi ja miettiä mahdollisia turvallisuusuuhkia.

LAPSITYÖN TILAN TURVALLISUUS

Tiedämme kuinka toimitaan kun jotain sattuu.

Ennen kuin jotain sattuu, on hyvä keskustella kuinka silloin toimimme. Esimerkiksi ovathan lasten vanhempien yhteystiedot ajantasalla, jotta heihin saa yhteyden tarvittaessa. Liitteenä on tapausilmoitus, johon on hyvä tutustua jo etukäteen. Keskustelkaa myös seurakunnan johdon kanssa, kuinka toimitte vahingon sattuessa ja kuka on vastuussa.

Huolehdimme leikkien ja toiminnan turvallisuudesta, lapset ovat aikuisen vastuulla ja todella keskitymme ohjaamiseen.

Kuten aiemminkin sanottu, puhelimet eivät saa näkyä ja kuulua lapsityössä. Tapaturma voi sattua lyhyessäkin ajassa ja lapsiryhmä ilman ohjausta villiintyy nopeasti. Haluamme olla vanhempien luottamuksen arvoisia.

Kunnioitamme lapsen rajoja, takaamme fyysisen koskemattomuuden.

Lapsella on oikeus fyysiseen koskemattomuuteen, hyvä nyrkkisääntö on että uimapukualueelle koskettaminen ei ole sopivaa. Kannattaa kysyä lupa halaamiseen ja harkiten koskea lapsiin. Sopivaa koskettamista on esimerkiksi ”high five”, taputus olkapäälle, nopea halaus. Usein emme tiedä lapsen taustoja ja siitäkin syystä on hyvä olla varovainen. Toisaalta lapsilla voi olla suurikin tarve läheisyyteen ja halaus lapsen aloitteesta voi merkitä todella paljon.

Emme kurita fyysisesti.

Seurakunnan lapsityössä voimme joutua hankaliin rajaustilanteisiin, mutta fyysinen kurittaminen on silti ehdottomasti kielletty. Joskus lasta täytyy turvallisuuden takaamiseksi fyysisesti rajoittaa, mutta usein aikuisen rauhallinen tilanteeseen puuttuminen riittää. Jos joudut rajoittamaan fyysisesti, muista kertoa tilanteesta huoltajille.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalisen häirinnän suhteen merkittävää on häirintää kokeneen oma kokemus. Jokaisen tilanteeseen tulee suhtautua vakavasti eikä vähätellä kokemusta. Häirintä voi olla esimerkiksi seuraavanlaista:

- Nimittely
- Sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- Vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- Seksuaalinen koskettelu (esim. Suutelu, nipistely, puristelu)
- Seksuaalissävytteiset puhelinsoitot, viestit, kirjeet jne.
- Halventavat tai seksistiset vitsit
- Seksuaalissävytteiset ehdotukset tai kutsut
- Seksuaaliseen kontaktiin pakottaminen

Kaikki seksuaalinen häirintä on vallan väärinkäyttöä ja tuomittavaa. Aikuisen ja lapsen välillä on aina valtasuhde ja sen vuoksi näihin asioihin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja olla varovainen. Vastuu on kaikissa tilanteissa aikuisella.

Seksuaalisuus voi olla häpeän, loukkauksen, haavoittuvuuden ja hämmennyksen aluetta. Siksi seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutunut lapsi ei välttämättä puhu kokemuksistaan eikä kerro niistä myöhemminkään, edes kysyttäessä.

Seksuaalisen häirinnän rajat eivät ole yksiselitteiset, vaan kokemus riippuu myös yksilöstä, tilanteesta, vuorovaikutuksesta ja aiemmista kokemuksista. Jos uhri kokee tulleen häirityksi, asia otetaan aina vakavasti.

KESKUSTELUKYSYMYKSET

1. Oletteko tehneet turvallisuussuunnitelman ennemmin tai onko se muuten tuttu?
2. Oletko kohdannut hankalia tilanteita, mitä niistä voisi oppia?
3. Pohtikaa fyysistä turvallisuutta lapsityössä ja sopivaa koskettamista.
4. Pohtikaa kuinka voitte ennaltaehkäistä toiminnassanne häirintää ja kuinka toimitte sellaista huomattessanne.

5. Seurakunnan lapsityössä ilmenevä kaltoinkohtelu

Seurakunnan lastentoiminnassa voi ilmetä kaltoinkohtelua joko seurakunnan aikuisten tai lapsen huoltajien taholta. WHO määrittelee lapsen kaltoinkohtelun seuraavalla tavalla:

”Lapsen kaltoinkohtelu käsittää kaikki sellaiset fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn muodot, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin taikka kaupallisen tai muun riiston, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta ja josta seuraa todellista tai mahdollista vaaraa lapsen terveydelle, kehitykselle tai ihmisarvolle”.

Seurakunnan taholta tapahtuva kaltoinkohtelu

Vapaaehtoisten valinnalla ja vaadittavilla kriteereillä ennaltaehkäistään kaltoinkohtelua, mutta se ei yksin riitä vaan jokaisen on hyvä olla tietoinen menettelytavoista kaltoinkohtelua epäiltäessä.

Muista, että pieniin epäkohtiin on aina helpompi puuttua kuin suuriin. Siispä huolen herätessä kannattaa matalalla kynnyksellä ilmaista huolensa toiminnasta vastaavalle henkilölle.

Ohjaajien kesken on tärkeää rakentaa luottamuksellinen ja avoin suhde sillä yhteys on parasta valvontaa! Tältä pohjalta on myös helpompi puhua vaikeista asioista. Huolen herätessä, muistathan ettei asiasta puhuta selän takana ja huoli kerrotaan vain vastuuhenkilölle/johtajalle. Luottamus aikuisten kesken on vaikea rakentaa, mutta helppo menettää.

Esimerkiksi Suomen helluntaiseurakuntien Lapsi- ja nuorisotyön turvaohjeistossa (Aikamedia ja IK-opisto) on tarkempi ohjeistus menettelytapoihin, tutustukaa niihin ja laatikaa suunnitelma tällaisten tilanteiden varalle yhdessä seurakunnan johdon kanssa.

Muun tahon lapsen kaltoinkohtelu

Parhaassa tapauksessa lastentoiminnassa syntyy turvallinen ja luottamuksellinen suhde aikuisten ja lasten välille. Silloin lapsi saattaa myös jopa kertoa huolenaiheistaan ja jakaa vaikeitakin asioita. Olethan luottamuksen arvoinen, etkä jätä lasta yksin vaikka se olisi sinulle helpompaa!

On olemassa tietynlaisia merkkejä, jotka saattavat viitata lapsen kokemaan kaltoinkohteluun.

- lapseen on vaikea saada katsekontaktia
- lapsi on poikkeuksellisen arka ja passiivinen
- lapsi on vihamielinen, kiukkuinen, levoton tai pelokas
- lapsi viestittää tai kertoo kaltoinkohtelustaan

- lapsi ei halua lähteä esimerkiksi vastaanotolta tai hoitopaikasta
- lapsella on epämääräisiä mustelmia epänormaaleissa paikoissa
- lapsi tekee väistöliikkeitä vanhemman lähestyessä tai hakee turvaa muista aikuisista

Näiden merkkien esiintymisestä huolimatta, kannattaa olla varovainen pitkälle menevien johtopäätösten tekemisessä. Lapset ovat erilaisia, käyttäytyminen vaihtelee, erilaiset stressitilanteet saattavat saada aikaan erikoista käyttäytymistä jne. Jos olet huolissasi lapsen hyvinvoinnista, älä puhu asiasta muille, ainoastaan lapsityöstä vastaavalle tai pastorille tai muulle seurakunnan vastuuhenkilölle. Älkää spekuloida tilannetta vapaaehtoisten kesken. Jos tilanne sen sallii, kannattaa keskustella asiasta lapsen huoltajan kanssa. Tarvittaessa tee lastensuojeluilmoitus tai rikosilmoitus.

Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojeluilmoitus on huolen herättyä tehtävä yhteydenotto lastensuojelun viranomaiseen.

Olet velvollinen toimimaan huolen herätessä, vaikka se voi olla vaikeaa tai pelottavaakin tai jopa oman edun vastaista. Paras tapa toimia on kertoa huoltajille lastensuojeluilmoituksesta ja näin herättää luottamusta ja vahvistaa yhteistyötä, mutta arvioi altistaako huoltajalle kertominen lapsen suuremmalle vaaralle.

Lastensuojeluilmoitus saattaa herättää perheessä suuria tunteita ja jopa vihaa seurakuntaa kohtaan. Meidän tehtävämme on siitä huolimatta toimia lapsen edun mukaisesti. Vaikeissa tilanteissa muista, että ei ole mitään hätää niin kauan kuin olet totuuden puolella.

Ilmoituksen tekeminen ei suoraan johda raskaisiin toimenpiteisiin vaan velvoittaa viranomaista tekemään arvion tilanteesta. Lastensuojelusta otetaan yhteyttä lapsen huoltajiin ja selvitetään tuen tarve.

Kiireellisessä tilanteessa soita kriisipäivystykseen tai jopa 112, muuten tee lastensuojeluilmoitus netissä tms. Rikosasioissa tee rikosilmoitus.

KESKUSTELKYSYMYKSET

- 1. Mitä ajatuksia lasten kaltoinkohtelu herättää?**
- 2. Oletko ollut tilanteissa, joissa huoli on herännyt mutta et ole toiminut? Mitä tilanteesta voisi oppia?**
- 3. Ottakaa selvää oman hyvinvointialueenne käytännöistä lastensuojeluilmoituksissa, miten ilmoitus tehdään jne.**

6. Jokaisella on vastuu turvallisuudesta

Raamatussa on yksi aivan erityinen lapsityön turvallisuuteen liittyvä kertomus, josta voimme oppia viisautta toimia oikein. 2. Samuelin kirjassa jakeissa 1-22 kerrotaan Amoninista ja Taamarista. Ennen kuin jatkat lukemista, lue kyseinen Raamatunkohta.

Tässä kertomuksessa on useita henkilöitä. Kaltoinkohtelija Amnon, joka oli Daavidin vanhin poika. Mies, jolla oli valtaa ja etuoikeuksia. Hän olisi voinut saada itselleen kenet tahansa valtakunnan naisista, mutta hän halusi siskonsa. Hän tiesi, että se oli väärin ja hän päätti toimia petollisesti. Amnonin sisko Taamar oli naimaton tyttö, joka asui isänsä talossa ja oli luultavasti noin 13-14-vuotias näiden tapahtumien aikaan. Meidän näkökulmastamme katsottuna siis lapsi. Taamar totteli isäänsä ja luotti veljeensä, tunsivat olonsa turvallisiksi. Oliko hänellä aavistustakaan siitä mitä voisi tapahtua?

Tapahtumiin liittyy myös mies nimeltä Joonadab, Amonin paras ystävä. Hän näki ystävänsä kulkevan vaarallista tietä, mutta kyseenalaistiko hän Amonin ajatuksia? Varoittiko hän, yrittikö pysäyttää? Ei. Itseasiassa Joonadab rohkaisi Amnonia tekemään väärin.

Seuraavaksi kertomuksessa tulee esiin Daavid, hajamielinen ja hämmentynyt isä, joka ei ollut tilanteen tasalla. Daavid suostui Amnonin ehdotukseen kyseenalaistamatta sitä lainkaan. Eikö Daavid ollenkaan miettinyt miksi ja miten juuri Taamarin ruuanlaitto saisi hänen veljensä voimaan paremmin? Amnonilla oli monia muitakin siskoja, miksi hänen täytyi saada luokseen juuri Taamar? Miettikö Daavid lainkaan Amnonin pyynnön seuraamuksia?

Paikalla oli myös sivustakatsojia, tiedämme että talossa ja huoneessa oli palvelijoita. Mitä he ajattelivat Taamarin mennessä yksin Amnonin huoneeseen? Haastoiko kukaan Amnonia hänen aikeistaan tai juoksiko kukaan Daavidin tai jonkin toisen auktoriteetin luokse pyytäen puuttumaan tilanteeseen? Me emme tiedä vastausta, mutta tiedämme varmasti sen että huoneessa ei ollut ketään puolustamassa Taamaria, kun hän tarvitsi apua.

Seuraavaksi kuvaan astuu Absalom. Veli, joka haluaa auttaa mutta saattoi toimillaan aiheuttaa vain lisää vahinkoa. Absalom piilotti häpeän vuoksi siskonsa omaan taloonsa sanoen ”Onko veljesi Amnon ollut kanssasi? Vaikene nyt, sisareni, onhan hän veljesi. Älä ota tätä asiaa niin vakavasti.”

Tämän jälkeen Taamar on pyyhkäisty pois, emmekä kuule hänestä enää mitään. Absalom käski Taamarin päästä asian yli ja olla hiljaa. Hän ei koskaan saanut oikeutta.

Lopuksi näemme Daavidin uudelleen, aikaansaamattomana johtajana. Daavid kuuli tapahtuneesta ja oli todella vihainen, muttei tehnyt mitään. Amonille tai muillekaan tapahtumaan liittyneille ei tullut mitään seuraamuksia, ei mitään vaikka Daavid olisi voinut saattaa heidät vastuuseen. Luvun 13 loppuosa näyttää tämän teon seuraukset. Amnon murhataan ja Daavidin suhde Absalomiin ei koskaan eheydy.

Kuvittele itsesi tähän kertomukseen.

Kuka sinä olet?

Mitä sinä olisit tehnyt?

Nämä saattavat olla vaikeita kysymyksiä, sillä useimmat meistä eivät juurikaan ajattele näitä asioita, kaltoinkohtelua tai mitä se todellisuudessa on.

Daavidin tapaan emme ehkä näe mahdollista vaaraa, koska haluamme sulkea silmämme siltä tai emme tiedä mitä katsoisimme, emme tunnista vaaranmerkkejä.

Sivustakatsojien tapaan saatamme tuntea voimattomuutta, emme usko että meillä on mahdollisuus puuttua asiaan.

Absalomin tapaan meillä saattaa olla halua auttaa lasta mutta emme osaa tehdä sitä oikein.

Tämä raamatunkertomus näyttää todeksi sen, kuinka tärkeää meidän on kiinnittää huomiota lasten turvallisuuteen ja oppia toimimaan oikein. Meillä jokaisella on vastuu tunnistaa vaarallisia tilanteita ja kertoa heille, joilla on valta puuttua asiaan.

7. Vinkkejä turvalliseen toimintaan

Turvallinen lapsityö koostuu monista eri palasista ja kaikkiin tilanteisiin ja kysymyksiin ei ole yksiselitteistä vastausta. On kuitenkin selvää, että ennaltaehkäisy huolellisella suunnittelulla on avainasemassa. Lisäksi juuri te omassa lapsityössänne olette asiantuntijoita oman lapsiryhmänne suhteen. Alla on muutamia vinkkejä, joita voitte soveltaa työhönne.

1. Läpinäkyvä lapsityö

Tiedottakaa huoltajille, että he ovat tervetulleita tutustumaan toimintaan. Kertokaa heille esimerkiksi whatsapp-ryhmässä mitä olette tehneet ja mitä opettaneet edellisellä kerralla ja luokaa avoin ilmapiiri, jossa on tilaa toimintaan liittyville kysymyksille.

2. Yhdessä luodut säännöt

Lapset saattavat sitoutua paremmin yhdessä luotuihin sääntöihin. Askarrelkaa yhdessä vaikka taulu, jossa yhdessä luodut säännöt ovat ja kerratkaa niitä tasaisin väliajoin.

3. Lasten nimeämä luottohenkilö

Mainitsemisen arvoinen vinkki on valita lasten kanssa heidän joukostaan ”luottohenkilö”, joka toimii välimiehenä lasten ja aikuisten kesken. Tällaisen lapsen kannattaa olla vähän isompi ja aikuisille pitemmältä ajalta tuttu. Joskus lapsen on helpompi kertoa vaikea asia toiselle lapselle.

4. Palautteen kerääminen

Toiminnasta kannattaa kerätä palautetta, näin saatte arvokasta tietoa, joka muuten ei ehkä tulisi tietoon. Palautetta voi kerätä säännöllisesti huoltajilta, vapaaehtoisilta ja lapsilta, esimerkiksi kauden lopussa tai toiveet kauden alussa.

8. Lomakkeet

Lapsityössä on hyvä käyttää muutamia lomakkeita, jotka esitellään tässä lyhyesti. Voitte ladata lomakkeet Vastuunkantajien sivustolta Lapsityön materiaalit-kohdasta. Sopikaa yhdessä seurakunnassa kuka vastaa lomakkeiden täyttämisestä, yleisesti ottaen tehtävä kuuluu lapsityöstä vastaavalle henkilölle.

Lomakkeiden täyttäminen saattaa tuntua työläältä, mutta tosipaikan tullen ne ovat kultaakin kalliimpia.

Esitietolomake

Turvallisuuden ja yhteydenpidon kannalta on tärkeää, että huoltajien yhteystiedot ovat ajantasalla. Lisäksi on hyvä tietää etenkin allergiat ja muut sairaudet sekä erityisen tuen

tarpeet, jotka saattavat vaikuttaa lapsityössä ohjaamiseen. Voitte miettiä onko lomaketta syytä muokata, toiminnasta riippuen kaikkia tietoja ei ehkä tarvitse kerätä. Olkaa huolellisia lomakkeiden säilyttämisessä, sijoittakaa ne mielellään lukolliseen kaappiin tms. Ja tuhotkaa tiedot heti kun lapsi ei enää ole toiminnassa mukana eikä ole tarkoituksenmukaista säilyttää tietoja.

Turvallisuussuunnitelma

Tässä suunnitelmassa mietitään mm. Ensiapua, lapsityön tiloja, lasten ikää ja määrää ym.

Riskianalyysimalli

Tässä lomakkeessa mietitään yksittäisiä mahdollisia riskejä, niiden todennäköisyyttä ja mahdollisten toimenpiteiden välttämättömyyttä.

Tapausseloste

Tapaturman tai kriisin tapahtuessa täytettävä lomake, johon kirjataan ylös tapahtuneen yksityiskohdat ym.

KESKUSTELKYSYMYKSET

1. Otatteko jonkun vinkeistä käyttöönne, kuka sen hoitaa?
2. Sopikaa yhdessä kuka hoitaa turvallisuussuunnitelman tekemisen.
3. Tutkikaa esitietolomaketta ja miettikää käytättekö sitä sellaisenaan vai muokattuna ja missä säilytätte lomakkeita.
4. Miettikää yhdessä kuinka huolehditte yhteydenpidosta huoltajien kanssa ja kuinka sitä voisi kehittää. Muistakaa, että seurakunnan lapsityö koskettaa koko perhettä ja se on valtava mahdollisuus tavoittaa ihmisiä.